

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University

วิชากลุ่มพระพุทธศาสนา
วิชาบังคับ ระดับปริญญาตรีทุกสาขาวิชา

ตำรา
รหัสวิชา ๐๐๐ ๑๓๕

พระไตรปิฎกศึกษา Tipitaka Studies (ฉบับปรับปรุง)

โครงการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร

กองวิชาการ สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระไตรปิฎกศึกษา Tipitaka Studies (ฉบับปรับปรุง)

ผู้เรียบเรียง : คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บรรณาธิการ : รศ.ดร.ประพัฒน์ ศรีกุลกิจ

ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมผลิตและตรวจสอบ

: ศาสตราจารย์พิเศษ ร.ท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ

ศิลปะและรูปเล่ม : นายสมบุญ เฟ่งพิศ

พิสูจน์อักษร : พระมหาขวัญชัย ปุตุตติโสโส พระครูปลัดมารุต วรมงคล, ผศ.ดร.
นายสุชญา ศิริธัญญา นางสาวสังเวียน พู่เฟื่อง

ออกแบบปก : นายพิจิตร พรหมลี

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : มีนาคม ๒๕๖๕

จำนวนพิมพ์ : ๒,๐๐๐ เล่ม

จำนวนหน้า : ๔๑๐ หน้า

ลิขสิทธิ์ ลิขสิทธิ์ของสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ห้ามการลอกเลียนไม่ว่าส่วนใดๆ ของหนังสือเล่มนี้
นอกจากจะได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรเท่านั้น

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระไตรปิฎกศึกษา. Tipitaka Studies (ฉบับปรับปรุง).-- พระนครศรีอยุธยา :

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2565.

410 หน้า.

1. พระไตรปิฎก. I. ชื่อเรื่อง.

294.318

ISBN 978-616-300-781-0

จัดพิมพ์โดย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล จังหวัด พระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทร ๐๓๕ ๒๔๘ ๐๐๐ (ต่อ ๘๗๗๓) โทรสาร ๐๓๕ ๒๔๘ ๐๑๓

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ ๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐

โทรศัพท์ ๐๓๕ ๒๔๘๐๐๐ ต่อ ๘๕๕๕-๘๕๕๕ โทรสาร ๐๓๕ ๒๔๘-๕๕๕

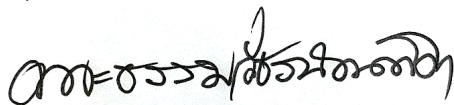
คำปรารภ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้ดำเนินโครงการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร โดยได้ปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงศึกษาธิการ โดยปรับทั้งจำนวนหน่วยกิตและเนื้อหารายวิชา เพื่อให้มหาวิทยาลัยมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคม และเพื่อรับรองและตอบสนองความสนใจศึกษาค้นคว้าของบรรดานิสิตนักศึกษา อันเป็นการสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนของมหาวิทยาลัย ที่เน้นการเรียนการสอนทางพระพุทธศาสนา และมีวิทยาเขต และวิทยาลัยสงฆ์ ห้องเรียน และหน่วยวิทยบริการอยู่ทั่วประเทศ และยังมีสถาบันสมทบ ในประเทศคือมหาปัญญาวิทยาลัยและในต่างประเทศ ซึ่งได้แก่ ไต้หวัน เกาหลี ศรีลังกา สิงคโปร์ และฮังการี

ในปีงบประมาณ ๒๕๖๔ กองวิชาการได้รับอนุมัติให้ดำเนินงานโครงการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรองค์ประกอบที่ ๑ การผลิตบัณฑิต กิจกรรม เรื่อง จัดทำต้นฉบับหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อดำเนินการการจัดทำต้นฉบับในหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต และจัดพิมพ์ต้นฉบับเป็นไปตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ตามกรอบมาตรฐานระดับอุดมศึกษา โดยในครั้งที่ ๑ ได้จัดทำตำรา ๑ รายวิชา คือ ปรัชญาเบื้องต้น และครั้งที่ ๒ ได้จัดทำตำรา ๓ รายวิชา ได้แก่ (๑) พระไตรปิฎกศึกษา (๒) มนุษย์กับสังคม (๓) คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งนี้ เมื่อดำเนินการจัดทำต้นฉบับเสร็จแล้ว ก็จะดำเนินการส่งต้นฉบับให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบและจัดพิมพ์ต่อไป

สำหรับการเขียนตำรารายวิชา “พระไตรปิฎกศึกษา” ในครั้งนี้ เป็นการเขียนตำราที่นำเนื้อหามาจาก ๔ รายวิชา คือ พระไตรปิฎกศึกษา พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก มาบูรรวมเหลือ ๑ รายวิชาและตั้งชื่อว่า พระไตรปิฎกศึกษา ซึ่งการจะเขียนเนื้อหาให้ครอบคลุมครบเนื้อหาทั้ง ๔ รายวิชาเป็นไปได้ยาก จึงเลือกนำเสนอเนื้อหาเฉพาะประเด็นที่อยู่ในกรอบเท่านั้น และให้ไปศึกษาเพิ่มเติมในตำราเล่มเดิม คือ พระไตรปิฎกศึกษา พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก ที่พิมพ์ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ จะเป็นการเพิ่มเติมความรู้ได้ดียิ่งขึ้น

เพราะฉะนั้น ขอขอบคุณและขออนุโมทนาขอบคุณผู้บังคับบัญชาทุกระดับคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการดำเนินงานโครงการ คณาจารย์ผู้สอน ผู้ทรงคุณวุฒิ ศาสตราจารย์พิเศษ รท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ ที่เป็นวิทยากรขณะเขียนตำราและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบอีกด้วย ทำให้เนื้อหาของพระไตรปิฎกศึกษา ฉบับปรับปรุง มีความสมบูรณ์ด้านเนื้อหาเพิ่มมากขึ้น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาช่วยระดมสมอง ผลิตงานเขียนตำราในระดับปริญญาตรี ทำให้โครงการนี้ ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และสำเร็จตามวัตถุประสงค์ต่อไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่า ตำราเล่มนี้ จะอำนวยประโยชน์เชิงวิชาการด้านคัมภีร์และคำสอนของทางพุทธศาสนาแก่คณาจารย์ นิสิต และประชาชนที่สนใจตลอดไป

(พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

คำนำ

ตำรารายวิชา “พระไตรปิฎกศึกษา” (ฉบับปรับปรุง) เล่มนี้ ได้พัฒนาขึ้นตามโครงการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร เรื่องการจัดทำต้นฉบับปรับปรุงในวิชาแกนพระพุทธศาสนาและหมวดวิชาศึกษาทั่วไป ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๔ ของกองวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (๑) เพื่อปรับปรุงเนื้อหาตำราวิชาแกนพระพุทธศาสนาและหมวดวิชาศึกษาทั่วไปที่ใช้สอนในมหาวิทยาลัย ให้เป็นไปตามหลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต ตามกรอบมาตรฐานระดับอุดมศึกษา (๒) เพื่อให้คณาจารย์ของมหาวิทยาลัย ได้เสนอผลงานทางวิชาการ ด้วยการสร้างสรรค์ผลงานอย่างเป็นระบบ รองรับการประกันคุณภาพการศึกษาของมหาวิทยาลัย (๓) เพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของคณาจารย์มหาวิทยาลัย ให้เป็นที่ยอมรับทั่วไปในประเทศและระดับสากล

พระไตรปิฎกศึกษา (Tipitaka Studies) (ฉบับปรับปรุง) รหัสวิชา ๐๐๐ ๑๓๕ เป็นวิชาหนึ่งในวิชากลุ่มพระพุทธศาสนา เป็นการนำเสนอเนื้อหาจากรายวิชาข้อสอบกลาง ๔ รายวิชา คือพระไตรปิฎกศึกษา พระวินัยปิฎก พระสุตตันตปิฎก และพระอภิธรรมปิฎก หมายเหตุเพียง ๑ รายวิชาและตั้งชื่อว่าพระไตรปิฎกศึกษา ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อปีงบประมาณ ๒๕๖๔ เป็นต้นมา ซึ่งเนื้อหาทั้ง ๔ รายวิชาที่ผ่านมา มีเป็นจำนวนมาก การที่จะเขียนให้ครอบคลุมทุกประเด็นคงเป็นไปได้ยาก ดังนั้น จึงเลือกนำเสนอเฉพาะประเด็นที่กำหนดให้ศึกษาประวัติและพัฒนาการของคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา โยชนา โครงสร้างและเนื้อหาสำคัญของพระไตรปิฎก เช่น มหาวิภังค์ ภิกขุณีวิภังค์ และมหาวรรคในพระวินัยปิฎก พระสูตรสำคัญ เช่น พรหมชาลสูตร มหาปริณิพพานสูตร มหาสติปัฏฐานสูตร จูฬกัมมวิภังคสูตรในพระสุตตันตปิฎก ศึกษาสาระเบื้องต้นของปรมัตถธรรม คือ จิต เจตสิก รูป นิพพานในพระอภิธรรมปิฎก การสืบทอดโดยมุขปาฐะและลายลักษณ์อักษร ความเป็นมาของพระไตรปิฎกในประเทศไทย พระไตรปิฎกบาลีอักษรต่างๆ และประโยชน์ที่ได้จากการศึกษาพระไตรปิฎก

คณะผู้เขียนหวังว่า พระไตรปิฎกศึกษา เล่มนี้ จะยังประโยชน์ต่างๆ ให้เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ตามวัตถุประสงค์ของโครงการพอสมควร จึงขอขอบคุณทุกท่านที่ได้มีส่วนร่วมทำตำราเล่มนี้ให้มีความสำเร็จ สมบูรณ์ เป็นรูปเล่ม อนึ่ง หากมีข้อบกพร่อง ผิดพลาดประการใดที่เกิดขึ้นในส่วนต่าง ๆ ของตำราเล่มนี้ ขอให้แจ้งมายังกองวิชาการ เพื่อจะได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

คณะกรรมการพัฒนาปรับปรุงเนื้อหา

รายวิชาพระไตรปิฎกศึกษา

มีนาคม ๒๕๖๕

รายนามคณะกรรมการพัฒนาและปรับปรุงเนื้อหารายวิชากลุ่มพระพุทธศาสนาและ
 มหาวชิชาศึกษาทั่วไป หลักสูตรระดับปริญญาตรี (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๖๔)
 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๔

<p>คณะกรรมการดำเนินงาน พัฒนาและปรับปรุงเนื้อหารายวิชา “พระไตรปิฎกศึกษา” หลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๖๔</p> <p>ที่ปรึกษา พระเทพวัชรบัณฑิต, ศ.ดร.</p> <p>ประธานกรรมการ พระสุวรรณเมธาภรณ์, ผศ.</p> <p>รองประธานกรรมการ พระสิริชัยโสภณ รศ.ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง</p> <p>คณะอนุกรรมการพัฒนาและปรับปรุงเนื้อหารายวิชา “พระไตรปิฎกศึกษา” หลักสูตรระดับปริญญาตรี พ.ศ. ๒๕๖๔</p> <p>ประธานอนุกรรมการ รศ.ดร.โกนิฐ์ ศรีทอง</p> <p>รองประธานอนุกรรมการ พระมหาขวัญชัย ปุตุตวิเสโส</p> <p>อนุกรรมการ พระมหาถาวร ถาวรเมธี, ดร. นายศิลป์ชัย วงษ์จำนงค์ นายจิระศักดิ์ ธารสุขกระจ่าง นายศักดิ์รพี พันพา นายสุภฐาน สุดาจันทร์ นายเอกลักษณ์ เทพวิจิตร นางสาวสังเวียน พู่เฟื่อง นางสาวสุจิตรา ขวดรัมย์</p> <p>อนุกรรมการและเลขานุการ นายสุชญา ศิริธัญญ์</p> <p>อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ นายสมบูรณ์ เฟ่งพิศ ดร.อรเนตร บุนนาค</p> <p>ส่วนงานที่สนับสนุน ส่วนเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนหอสมุดกลาง ฝ่ายประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ สำนักงานส่งเสริมฯ</p>	<p>คณะกรรมการพัฒนาและปรับปรุงเนื้อหารายวิชา “พระไตรปิฎกศึกษา” พ.ศ. ๒๕๖๔</p> <p>ประธานกรรมการ พระมหาสมบุญ วุฑฒิโกโร, รศ.ดร.</p> <p>ผู้ทรงคุณวุฒิร่วมผลิตและตรวจสอบ ศ.พิเศษ ร.ท.ดร.บรรจบ บรรณรุจิ</p> <p>บรรณาธิการ รศ.ดร.ประพัฒน์ ศรีกุลกิจ</p> <p>กรรมการ รศ.ดร.สุเทพ พรเมเลิศ รศ.ดร.สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย รศ.ดร.ประพัฒน์ ศรีกุลกิจ ผศ.ดร.อดุลย์ คนแรง ผศ.ดร.ยุทธนา พูนเกิดมะเรียง</p> <p>กรรมการและเลขานุการ ผศ.ดร.เสฐียร ทั่งทองมะดัน</p> <p>กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ พระมหาขวัญชัย ปุตุตวิเสโส นายสุชญา ศิริธัญญ์ นางสาวสังเวียน พู่เฟื่อง</p>
--	---

สารบัญ

	หน้า
คำปรารภ	(๓)
คำนำ	(๔)
คณะกรรมการดำเนินงานโครงการจัดทำและพัฒนาหลักสูตร	(๕)
บทที่ ๑ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพระไตรปิฎก	๑
๑.๑ ความนำ	๒
๑.๒ ความหมายและความสำคัญของพระไตรปิฎก	๒
๑.๓ ประวัติและพัฒนาการของคัมภีร์พระไตรปิฎก	๕
๑.๔ โครงสร้างและเนื้อหาโดยสังเขปเกี่ยวกับพระไตรปิฎก	๙
๑.๕ สาระสำคัญของอรรถกถา ฎีกา อนุฎีกา และโยชนา	๒๗
สรุปท้ายบท	๓๕
คำถามท้ายบท	๓๗
เอกสารอ้างอิงประจำบท	๓๙
บทที่ ๒ พระวินัยปิฎก คัมภีร์ภิกขุวิภังค์	๔๑
๒.๑ ความนำ	๔๒
๒.๒ ความหมายและโครงสร้างของคัมภีร์ภิกขุวิภังค์	๔๓
๒.๓ สาระสำคัญของคัมภีร์มหาวิภังค์ เล่ม ๑	๔๓
๒.๔ สาระสำคัญของคัมภีร์มหาวิภังค์ เล่ม ๒	๕๓
สรุปท้ายบท	๖๕
คำถามท้ายบท	๖๖
เอกสารอ้างอิงประจำบท	๖๘
บทที่ ๓ พระวินัยปิฎก คัมภีร์ภิกขุณีวิภังค์	๖๙
๓.๑ ความนำ	๗๐
๓.๒ ความหมายและโครงสร้างของคัมภีร์ภิกขุณีวิภังค์	๗๐
๓.๓ สาระสำคัญของคัมภีร์ภิกขุณีวิภังค์	๗๑
๓.๔ ความสำคัญของคัมภีร์ภิกขุณีวิภังค์	๗๙
๓.๕ เปรียบเทียบสิกขาบทภิกขุวิภังค์กับภิกขุณีวิภังค์	๘๑
สรุปท้ายบท	๘๒
คำถามท้ายบท	๘๔
เอกสารอ้างอิงประจำบท	๘๖

บทที่ ๔ พระวินัยปิฎก คัมภีร์มหาวรรค	๘๗
๔.๑ ความนำ	๘๘
๔.๒ สารสำคัญของคัมภีร์มหาขันธกะ	๘๘
๔.๓ สารสำคัญของอุโปสถขันธกะ	๙๖
๔.๔ สารสำคัญของวัสสูปนายิกขันธกะ	๑๐๐
๔.๕ สารสำคัญของปวารณขันธกะ	๑๐๓
๔.๖ สารสำคัญของจัมมขันธกะ	๑๐๗
๔.๗ สารสำคัญของเภสัชขันธกะ	๑๑๐
๔.๘ สารสำคัญของกฐินขันธกะ	๑๑๔
๔.๙ สารสำคัญของจีวรขันธกะ	๑๑๘
๔.๑๐ สารสำคัญของจัมเปยยขันธกะ	๑๒๑
๔.๑๑ สารสำคัญของโกสัมพิกขันธกะ	๑๒๔
สรุปท้ายบท	๑๒๘
คำถามท้ายบท	๑๒๙
เอกสารอ้างอิงประจำบท	๑๓๑
บทที่ ๕ พระวินัยปิฎก คัมภีร์จุฬวรรค และปริวาร	๑๓๒
๕.๑ ความนำ	๑๓๓
๕.๒ สารสำคัญของกัมมขันธกะ	๑๓๔
๕.๓ สารสำคัญของปาวีวาสิกขันธกะ	๑๓๖
๕.๔ สารสำคัญของสมุจจยขันธกะ	๑๔๑
๕.๕ สารสำคัญของสมถขันธกะ	๑๔๓
๕.๖ สารสำคัญของขุททกวัตถุขันธกะ	๑๔๗
๕.๗ สารสำคัญของเสนาสนขันธกะ	๑๔๙
๕.๘ สารสำคัญของสังฆเภทขันธกะ	๑๕๐
๕.๙ สารสำคัญของวัตตขันธกะ	๑๕๓
๕.๑๐ สารสำคัญของปาติโมกขรูปนขันธกะ	๑๕๖
๕.๑๑ สารสำคัญของภิกขุณีขันธกะ	๑๕๗
๕.๑๒ สารสำคัญของปัญจสติกขันธกะ	๑๕๙
๕.๑๓ สารสำคัญของสัตตสติกขันธกะ	๑๖๒
๕.๑๔ สารสำคัญของคัมภีร์ปริวาร	๑๖๓
สรุปท้ายบท	๑๖๖
คำถามท้ายบท	๑๖๘
เอกสารอ้างอิงประจำบท	๑๗๐

(๘)

บทที่ ๖ พระสุตตันตปิฎก พรหมชาลสูตร	๑๗๑
๖.๑ ความนำ	๑๗๒
๖.๒ เนื้อหาโดยสังเขปของพรหมชาลสูตร	๑๗๓
๖.๓ สาระสำคัญที่เกี่ยวกับศีล ๓ ระดับ	๑๗๔
๖.๔ สาระสำคัญที่เกี่ยวกับทิวฐิ ๖๒	๑๘๕
๖.๕ วิเคราะห์ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับศีลและทิวฐิในพรหมชาลสูตรกับการแก้ปัญหา สังคมปัจจุบัน	๑๙๔
สรุปท้ายบท	๑๙๙
คำถามท้ายบท	๒๐๑
เอกสารอ้างอิงประจำบท	๒๐๓
บทที่ ๗ พระสุตตันตปิฎก มหาปรินิพพานสูตร	๒๐๔
๗.๑ ความนำ	๒๐๕
๗.๒ สาระสำคัญและโครงสร้างของมหาปรินิพพานสูตร	๒๐๕
๗.๓ วิเคราะห์เหตุการณ์สำคัญในมหาปรินิพพานสูตร	๒๐๗
สรุปท้ายบท	๒๒๔
คำถามท้ายบท	๒๒๖
เอกสารอ้างอิงประจำบท	๒๒๘
บทที่ ๘ พระสุตตันตปิฎก สติปัฏฐานสูตร	๒๒๙
๘.๑ ความนำ	๒๓๐
๘.๒ ความหมายของสติปัฏฐาน	๒๓๑
๘.๓ ความสำคัญของสติ และสติปัฏฐาน	๒๓๔
๘.๔ หลักกายานุปัสสนาสติปัฏฐาน	๒๓๕
๘.๕ หลักเวทนานุปัสสนาสติปัฏฐาน	๒๔๒
๘.๖ หลักจิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน	๒๔๖
๘.๗ หลักธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน	๒๔๙
๘.๘ อานิสงส์ของมหาสติปัฏฐาน	๒๖๕
๘.๙ ผลของสติปัฏฐาน	๒๖๗
สรุปท้ายบท	๒๖๙
คำถามท้ายบท	๒๗๑
เอกสารอ้างอิงประจำบท	๒๗๓

บทที่ ๙ พระสุตตันตปิฎก จุฬกัมมวิงศ์สูตร	๒๗๔
๙.๑ ความนำ	๒๗๕
๙.๒ ความหมายของกรรม	๒๗๘
๙.๓ ประเภทของกรรม	๒๘๑
๙.๔ การให้ผลของกรรม	๒๘๔
๙.๕ วัฏวนแห่งชีวิต	๒๙๓
สรุปท้ายบท	๓๐๐
คำถามท้ายบท	๓๐๒
เอกสารอ้างอิงประจำบท	๓๐๔
บทที่ ๑๐ สาระสำคัญพระอภิธรรมปิฎก	๓๐๕
๑๐.๑ ความนำ	๓๐๖
๑๐.๒ ความหมายของพระอภิธรรม	๓๐๘
๑๐.๓ คัมภีร์ที่เกี่ยวข้องกับพระอภิธรรม	๓๐๙
๑๐.๔ กำเนิดและพัฒนาการพระอภิธรรม	๓๑๐
๑๐.๕ พระอภิธรรมตามนัยอรรถกถา	๓๑๔
๑๐.๖ สาระสำคัญธัมมสังคณี กุสลติกะ โดยสังเขป	๓๑๕
๑๐.๗ สงเคราะห์กุสลติกะตามแนวปรมาัตถธรรม ๔	๓๒๒
๑๐.๘ สาระสำคัญพระอภิธรรม ๖ คัมภีร์ที่เหลือโดยสังเขป	๓๒๔
๑๐.๙ ปรมาัตถธรรม ๔ โดยสังเขป	๓๔๖
สรุปท้ายบท	๓๕๕
คำถามท้ายบท	๓๕๖
เอกสารอ้างอิงประจำบท	๓๕๘
บทที่ ๑๑ การสืบทอดและพัฒนาการของพระไตรปิฎก	๓๕๙
๑๑.๑ ความนำ	๓๖๐
๑๑.๒ การสืบทอดพระไตรปิฎกในยุคพุทธกาล	๓๖๑
๑๑.๓ การสืบทอดพระไตรปิฎกในยุคหลังพุทธกาล	๓๖๓
๑๑.๔ การสืบทอดพระไตรปิฎกโดยลายลักษณ์อักษร	๓๖๕
๑๑.๕ พระไตรปิฎกอักษรต่าง ๆ	๓๖๙
สรุปท้ายบท	๓๘๓
คำถามท้ายบท	๓๘๔
เอกสารอ้างอิงประจำบท	๓๘๖

(๑๐)

เฉลยคำถามปรนัยท้ายบททั้ง ๑๑ บท	๓๘๗
บรรณานุกรม	๓๘๘
ภาคผนวก	๓๙๒
รายละเอียดของรายวิชา พระไตรปิฎกศึกษา	๓๙๒
คณะกรรมการผู้พัฒนาและปรับปรุงเนื้อหาวิชาพระไตรปิฎกศึกษา	๓๙๙